

PANÓÍON

2017:2 Årg. 33
tidskrift för fågelintresserade

Medlemsblad för Frövi fågelklubb

Ordf: Anders Hjerling
Näsbygatan 22
71831 FRÖVI
Tel. 072-305 86 90

Kassör: Bo Dahlström
Ullersätter 173
718 92 FRÖVI
Tel. 0581-32213
bo.r.dahlstrom@tele2.se

Sekreterare: Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.com

Övriga: Mattias Rudenvall, Lennart Sandberg.
Suppleant: Jerry Andersson, Kjell Jansson.

Försäljningsansvarig:
Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.se

Medlemskap i FFK erhålls genom att betala 75:- på pg. 484 16 67-1.
Ungdomar 4-16 år 25:-. Familjemedlem 10:-.

Klubblokal: Vid pappersmuseet, Frövifors

Fågelrapporter skickas till:
Mats Andersson,
Hagabergsliden 4
711 31 LINDEBERG
Tel. 070-658 02 52
mats16274@telia.com

eller
Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
718 33 FRÖVI
Tel. 0581-30252
072 312 23 94
malmstigen@gmail.com

Redaktion och distribution för
Pandion: Lennart Sandberg
Tallbacksgatan 3
718 33 FRÖVI
Tel. 0581-31573
sm4bsi@gmail.com

Adressändringar anmäler du till:
Bo Dahlström, adress se ovan.

Frövi fågelklubb hemsida:

[http:// birds.nu/ffk.htm](http://birds.nu/ffk.htm)

Omslagsbild

Trana, foto Sami Rahkonen

EuroBirdwatch day 30/9 2017

Mattias Rudenvall

Lördagen den 30/9 var det så dags igen för Euro Birdwatch-day. Sex lokaler bevakades, från gryning till åtminstone klockan tolv.

Väder

Över lag halvklart väder under dagen, med tidvis lite sol. Sikten var god, och temperaturen låg på 10 grader kl 7 och uppåt 13 grader på dagen.

Resultat

8499 fåglar av 75 arter räknades totalt, att jämföra med 9840 ex av 73 arter 2016 och 2539 ex av 69 arter 2015. Grågås, ringduva samt bo/bergfink toppar antalen som vanligt.

Flest antal fåglar räknades vid Sotaren/Stor-väringen (3105 ex) följt av Sällingesjön (2472 ex). Flest antal arter, 59 st, sågs vid Sällingesjön.

Fem-i-topp på totalantalen:

2. Grågås - 2481 st (justerat antal, troligtvis samma ex vid Hagaberg och Stor-Väringen)
3. Ringduva - 2165 st
1. Bo- & bergfink – 1062 (totalt båda arterna)
3. Kanadagås - 548 st
5. Kaja - 461 st

Ovanligare fynd under dagen var en rastade alfågel vid Stora Lindesjön, en spetsbergsgås vid Sällingesjön, en pilgrimsfalk vid Sjömosjön och två skärpiplärkor ute på Stor-Väringen.

Bland de arter som saknades finns storskrake, enkelbeckasin, svartmes och stjärtmes.

Tack till alla medverkande!

2017-09-30 Väder: Halvklart hela förmiddagen. Ingen dimma.10-13 grader.

ART	L1	L2	L3	L4	L5	L6	Totalt
1 Storlom	1	4					5
2 Storskarv	1	31	1	21			54
3 Skäggdopping		2	6				8
4 Gråhäger	1			2			3
5 Sångsvan	40				1		41
6 Sädgås		188			25		213
7 Grågås	1000	700	800	5	251	425	2481
8 Kanadagås	250	100	40	100	3	55	548
9 Vitkindad gås	4						4
10 Spetsbergsgås	1						1
11 Bläsand	1						1
12 Kricka	3		1				4
13 Gräsand	10		12	6	3	5	36
14 Knipa		6	5				11
15 Vigg		35	1				36
16 Storskrake					61		61
17 Alfågel				1			1
18 Fjällvråk	1	2			2		5
19 Havsörn		6					6
20 Sparvhök		3			1		4
21 Duvhök	1	2					3
22 Ormvråk	2	31		2	9	2	46
23 Tornfalk		1			1		2
24 Pilgrimsfalk					1		1
25 Stenfalk	1						1
26 Vattenrall			1				1
27 Fasan					2		2
28 Tofsvipa	27	7			110	54	198
29 Trana	50	45			51	47	193
30 Gråtrut		5	2				7
31 Fiskmås		3	1				4
32 Tamduva	30			10			40
33 Skogsduva	2						2
34 Ringduva	490	1050	60		500	65	2165
35 Kattuggla	1						1
36 Större hackspett	2		1		1	2	6
37 Spillkråka	1	1					2
38 Gröngöling	2	1	1	1	1		6
39 Sånglärka	20	6			11		37
40 Skärpiplärka		2					2
41 Ångspiplärka	30	3			1		34
42 Sädesärta	3						3
43 Ladusvala					2		2
44 Gärdsmyg	1		3		1		5
45 Rödhake	2		1				3

46	Järnsparv	3		1				4
47	Dubbeltrast	2						2
48	Koltrast	5		2		1	1	9
49	Björktrast	20	15			2		37
50	Taltrast	5	33	2				40
51	Rödvingetrast	3	10	5				18
52	Kungsfågel	2						2
53	Entita	1					2	3
54	Blåmes	5	10		3	4	4	26
55	Talgoxe	2	10	5		1	10	28
56	Trädkrypare	1						1
57	Nötväcka	2				1	5	8
58	Nötskrika	20	40	10	1	2	2	75
59	Skata	15			6	3	22	46
60	Kaja	80	3	3	25	10	340	461
61	Kråka	10		1	2	10	23	46
62	Korp	6	4	2		2	3	17
63	Stare	3				100		103
	Ob. Bo/bergfink	200	700					900
64	Bofink	30		100		5	5	140
65	Bergfink	20		1		1		22
66	Steglits	5		15				20
67	Grönfink	2		10		1	4	17
68	Pilfink	2					18	20
69	Gråsparv	6				1		7
70	Grönsiska	10	50	50		4		114
71	Gråsiska	10						10
72	Mindre korsnäbb	4				7		11
73	Domherre	3						3
74	Gulsparv	15				4		19
75	Sävsparrv	3		1		2		6
	Totalt	2472	3105	1144	185	1199	1094	8499

L1 Sällingesjön (07:00-12:00), 59 arter (Mattias Rudenvall)

L2 Sotaren, Stor-Väringen (07:15-13:00), 35 arter (Andreas & Lennart Sandberg, Linnea Jakobsson)

L3 Hagaberg (06:10-10:40), 31 arter (Jan-Erik Malmstigen)

L4 Näset, Stora Lindessjön (06:00-12:00), 14 arter (Per-Martin Ramberg)

L5 Sjömosjön (06:00-12:00), 40 arter (Johan Andersson)

L6 Rynninge/Gillberga (06:50-13:30), 21 arter (Bo Dahlström)

Justerade antal Grågås (trol. samma vid Hagaberg och Stor-väringen)

Saknades Fiskgjuse Kärrhökar Kungsörn Enkelbeckasin Svartmes Stjärtmes Varfågel

Inventering av Liaskogen 2000 - 2017

Mats Andersson och Sven-Olof Eriksson

Inledning

Liaskogen är belägen sydväst om Frövi intill Värings västra sida. I slutet av 1980-talet uppmärksammades Liaskogens höga naturvärden och troligen var det observationerna av vitryggig hackspett i området som var upptakten. En fågelinventering i form av förenklad revirkartering utfördes vid fem tillfällen av Frövi Fågelklubb under försommaren 1991. Liaskogens naturvärden inventerades även under våren-sommaren 1995 och utfördes av medlemmar ur Frövi Fågelklubb och Linde Naturskyddsförening. Inventeringens fokus var då, förutom på fågellivet, även kärllväxter, lavar, mossor och vedsvampar.

En skrivelse från Frövi Fågelklubb, Linde Naturskyddsförening, Grimsö Forskningsstation och Skogsvårdsstyrelsen sändes därefter till länsstyrelsen och kommunstyrelsen med begäran om ett skydd för området. Begäran behandlades positivt och Liaskogen blev ett naturreservat och invigningen skedde 1998.

Med start år 2000 påbörjades en årlig fågelinventering. Inventeringens syfte var att följa fågellivets utveckling inom reservatet och försöka identifiera trender och andra förändringar. Nedan följer en presentation av området och resultat från inventeringen.

Områdesbeskrivning

Liaskogens naturreservat har en yta på 83 hektar. Liaskogen är ett flackt låglänt område mellan byn Lia och sjön Väringen strax söder om Frövi i Lindesbergs kommun. Liaskogen är ett för länet ovanligt stort och värdefullt sammanhängande sumpskogsområde med fastmarksholmar. Skogen uppkom till största delen efter att Väringen sänktes i slutet av 1800-talet och har sedan dess i stort sett utvecklats fritt.

Skogen är en fint sammansatt mosaik av sumpskog och moränkullar. Sumpskogen utgörs till största delen av örtrik klibbalsumpskog med inslag av gran. Moränkullarna är bevuxen med i huvudsak asp och björk med inväxande gran. Marken är bördig och i fältskiktet finns högrörter representerade. Skogens medelålder är ca 100 år men vissa partier med äldre skog finns, övre åldern på tall, gran och asp är 150 år. Dessa partier återfinns på de kullar som en gång bildade öar i sjön Väringen. De gamla asparna representeras av gigantiska exemplar som mäter över 30 meters höjd.

Spår av visst skogsbruk finns ställvis i form av svaga gallringar och vindfällshuggningar. Till stora delar ger ändå skogen ett orört intryck. Tillgången på död ved är hög både vad gäller stående död ved och liggande lågor i olika nedbrytningsstadier.

Många ovanliga arter av lavar, mossor och vedsvampar växer både på den döda veden och på levande träd. Bland annat kan man hitta lunglav och västlig njurlav, asphättemossa och fällmossa samt ullticka och brandticka.

Omloppstiden på gran i området är kort vilket förklarar den höga andelen död granved, bitvis är den så kallade självgallringsfrekvensen hos granen hög. Utöver ovan nämnda trädslag finns lind, hassel, hägg, rönn, ek och sälj sparsamt representerade i området.

Till området hör även stränderna och de vassbeväxta vikarna, varav Liaviken är störst. Dessutom ingår åkermarker, igenväxande betesmarker och andra buskrika marker i utkanterna.

Inventeringsmetodik

Inventeringen är en så kallad punkttaxering. En förutbestämd slinga följs med 12 stopp där en räkning sker av alla hörda och sedda fåglar under exakt fem minuter. De 12 punkterna är förlagda så att dubbelräkning ska undvikas. De fåglar som hörs eller ses mellan punkterna med stopp tas inte med i protokollet. Inventeringen startar vid reservatets parkering och rutten följer därefter den markerade gångstigen (se karta nedan). Från parkeringen till naturreservatet är det ca 800 meter. Den markerade gångstigen i reservatet är cirka 2 km lång. Totalt är inventeringsrutten knappt 3 km.

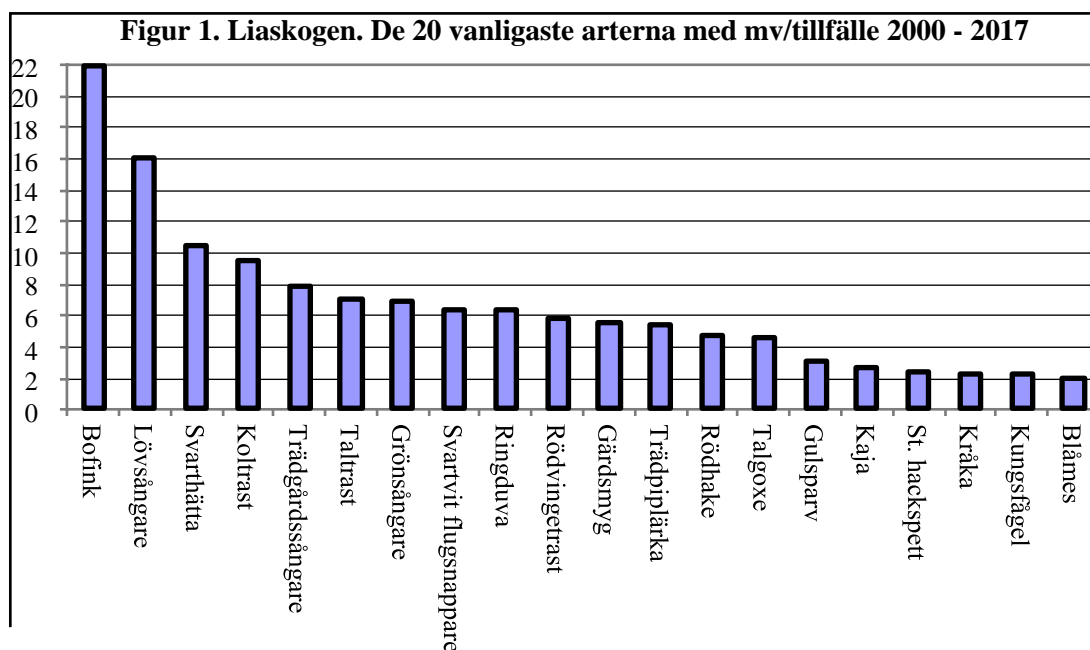
Under åren 2000 - 2017 genomfördes 2-5 inventeringstillfällen per år (i genomsnitt 3,5 tillfällen). Datum för inventeringarna har inte varit exakt samma men majoriteten har förlagts under perioden 25 maj till 10 juni. Samtliga besök gjordes under morgonen med start kl. 06:00. Inventerare har alla år varit Mats Andersson och Sven-Olof Eriksson.

Resultat

Sammanlagt under åren 2000 - 2017 har 93 arter noterats i samband med stoppen.

I Tabell 1 längre ned redovisas antal besök och totala antalet arter, individer och medelvärdet för dessa som noterats i samband med varje enskild inventering åren 2000 - 2017. Figur 2 längre ned visar på antalet arter och individer i diagram.

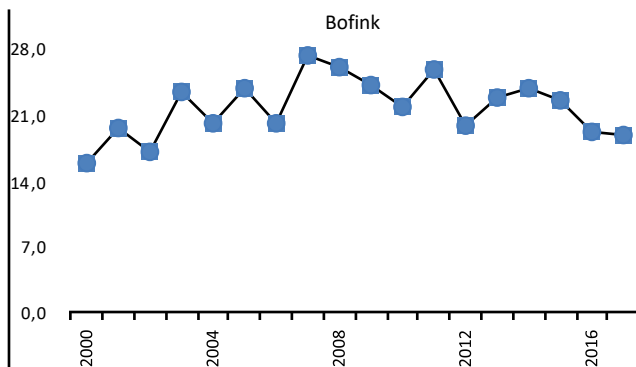
Nedanstående diagram (Figur 1.) redovisar i turordning de 20 vanligaste arterna (medelvärdet för samtliga år) under de 18 åren som inventeringen hittills genomförts.

Nedan kommenteras i turordning de 20 vanligaste arterna under 2000 - 2017. Där görs också för vissa arter jämförelse med Svensk Fågeltaxering, den svenska övervakningen av fåglarnas populationsutveckling åren 1975 - 2016 (Green, Haas & Lindström 2017). Efter artens latinska namn anges medelvärdet för alla år.

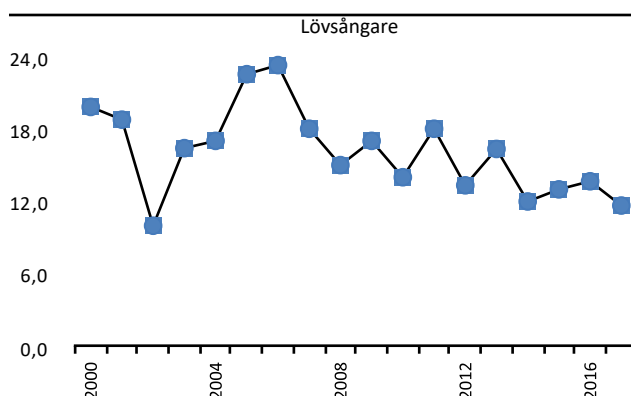
Arternas antal från de 18 åren redovisas i diagram (räknat som medelvärde av samtliga enskilda årens inventeringstillfällen). Antalet besök varierar mellan två och fem.

Bofink *Fringila coelebs* (22,0)

Bofinken har varit den vanligaste arten samtliga år. Åren 2007 - 2008 var de högsta siffrorna för att därefter sjunka något. Detta sammanfaller med den allmänna trenden för Sverige (Green, Haas & Lindström 2017).

Lövsångare *Phylloscopus trochilus* (16,1)

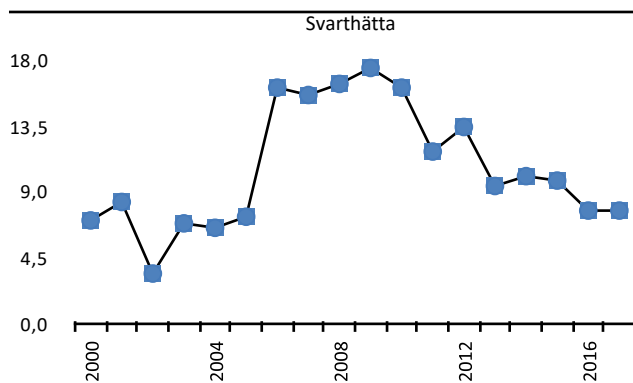
Lövsångaren uppvisar en tydlig nedgång (en dryg halvering) räknat från år 2006, då med högsta antalet 25,3 till lägsta antalet 11,7 för 2017.

Även lövsångaren följer den allmänna nedåtgående trenden för Sverige (Green, Haas & Lindström 2017).

Lövsångaren är vår vanligaste fågel i landet med ett beräknat antal par om 13 miljoner. Denna uppskattning gjordes 2008 och återfinns i boken ”Fåglarna i Sverige - antal och förekomst” (Ottosson, U. m.fl. 2012).

Det finns två raser lövsångare i Sverige; en nordlig *acredula* och en sydlig *trochilus*. Övergången sker i södra Norrland mellan 62 och 63°N.

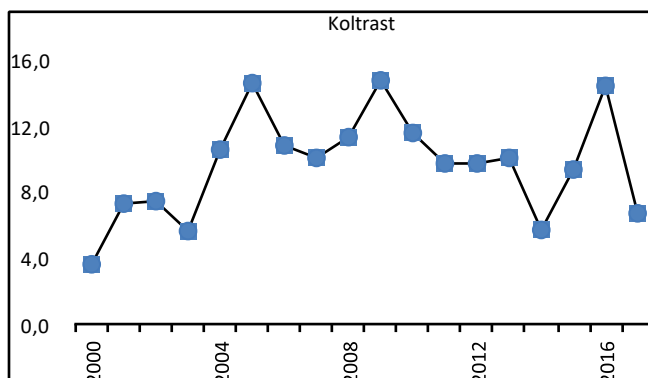
Svarthätta *Sylvia atricapilla* (10,5)

Svarthättan ökade snabbt efter 2005 då mer än en fördubbling skedde. Antalet låg då ganska stabilt mellan 15 och 17 individer per tillfälle åren 2006 - 2010. Åren 2008 - 2010 hade den gått förbi lövsångaren och var den näst vanligaste fågeln i Liaskogen. Därefter har antalet sjunkit för att under de senaste fem åren legat mellan 8 och 10.

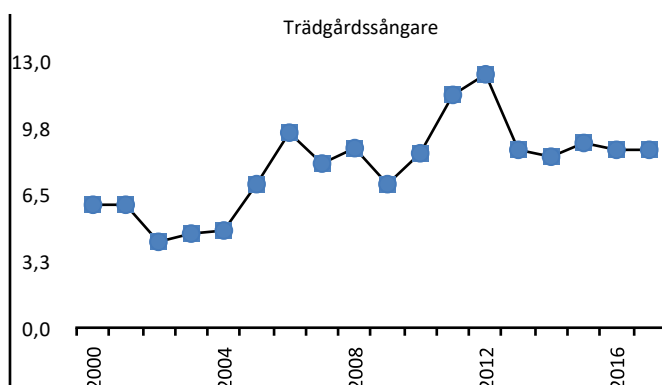
Trenden följer ganska väl den som gäller i övriga landet. Enligt Svensk Fågeltaxering har svarthättan ökat i antal sedan starten 1975 för att under senare år avstanna (Green, Haas & Lindström 2017). Svarthättan är knuten till södra Sverige och antalet minskar snabbt från södra Dalarna och mot nordost (Ottosson, U. m.fl. 2012). Alltså inte så långt bort från vår kommun.

Koltrast *Turdus merula* (9,6)

Koltrasten uppvisar en svagt positiv trend från starten och 2016 gick koltrasten förbi lövsångaren med en högre siffra och hamnade som nummer två av de vanligaste arterna. Året efter sjönk den tillbaka och hamnade som delad femte vanligaste art.

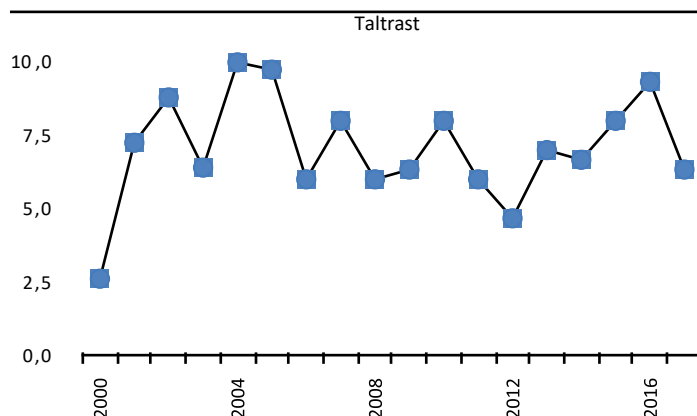
Trädgårdssångare *Sylvia borin* (7,9)

Trädgårdssångaren uppvisar en tydligt uppåtgående trend sedan starten. De senaste fem åren har antalet dock stabiliserats mellan åtta och nio individer per tillfälle.

Trädgårdssångaren tillhör de tjugo vanligaste fågelarterna i Sverige och skattas som nummer tretton. Populationen bedöms som stabil de senaste trettio åren. Arten finns sällan i ren barrskog och är som vanligast i rika lövskogar (Ottosson, U. m.fl. 2012). Enligt en undersökning i Dalarna krävdes det minst 15 % lövinslag innan den ens fanns. Därefter upp till 90 % lövinslag var tätheten nästan samma. Vid lövinslag över 95 % var dock tätheterna flerdubbelt högre än i blandskogen (Forslund 2003).

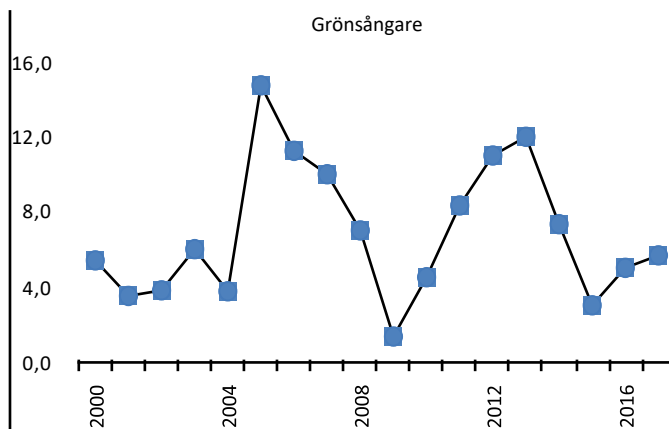
Taltrast *Turdus philomelos* (7,1)

Taltrasten har haft stabila värden. Frånsett första årets låga värde (2,6) har värdena pendlat mellan 4,7 och 10,0. Detta följer även den allmänna trenden för Sverige (Green, Haas & Lindström 2017).

Taltrasten är Sveriges vanligaste trast och förekommer i alla typer av skog över hela landet, även om de högsta tätheterna är i södra Sverige. Populationen har varit långsiktigt stabil, med en svag ökning efter år 2000 (Ottosson, U. m.fl. 2012).

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix* (6,9)

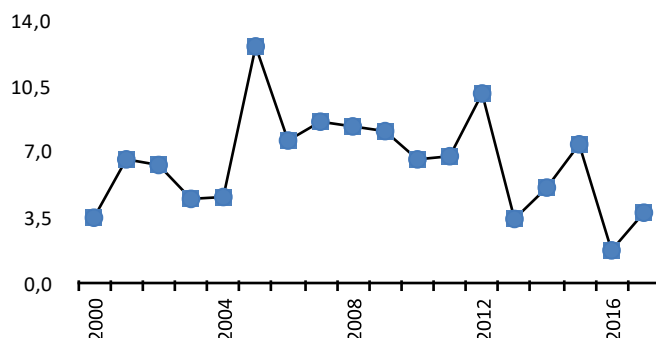

Grönsångaren har varierat i antal under åren. De första fem åren hamnade antalen mellan 3,5 och 6,0, för att under 2005 kraftigt öka till högsta siffran 14,8. Därefter sjönk antalen successivt, fram till år 2009, ner till den lägsta siffran (1,3) för alla år. Från 2009 ökade antalen åter, fram till 2013 då näst högsta siffran 12,0 räknades, för att så åter sjunka och 2017 hamnade värdet på 5,7.

Trenden i Sverige är minskande efter år 2000 (Green, Haas & Lindström 2017).

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca* (6,3)

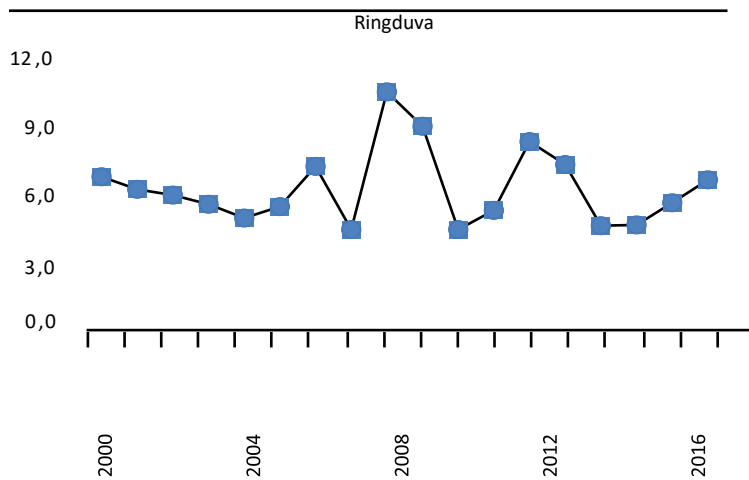
Svartvit flugsnappare

Svartvit flugsnapparen uppvisar en svagt nedåtgående trend för samtliga år. År 2005 fanns den högsta siffran (12,5). Därefter var siffrorna stabila sex år för att under 2012 öka till 10,0. Efter en tydlig nedgång 2013 ökade antalet åter de följande två åren för att under 2016 uppvisa den lägsta siffran för alla år (1,7). En liten ökning 2017.

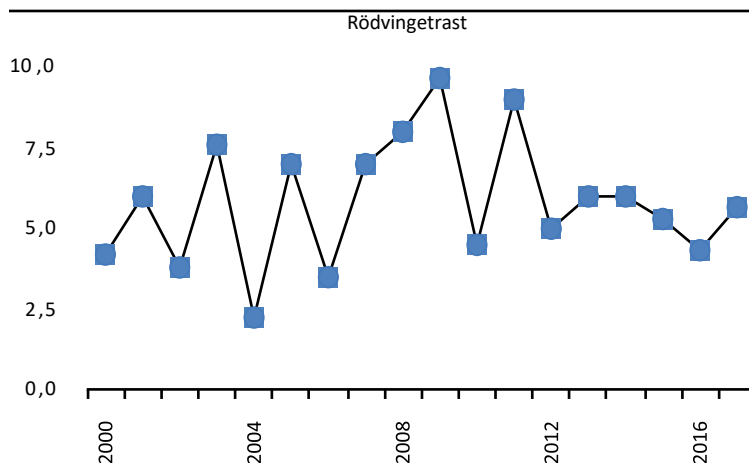
Det svenska beståndet har minskat sedan mitten av 1980-talet (Green, Haas & Lindström 2017).

Ringduva *Columba palumbus* (6,3)

Ringduvan har haft en stabil population. Det finns ingen positiv eller negativ trend sett över alla år.

Rödvingetrast *Turdus iliacus* (5,8)

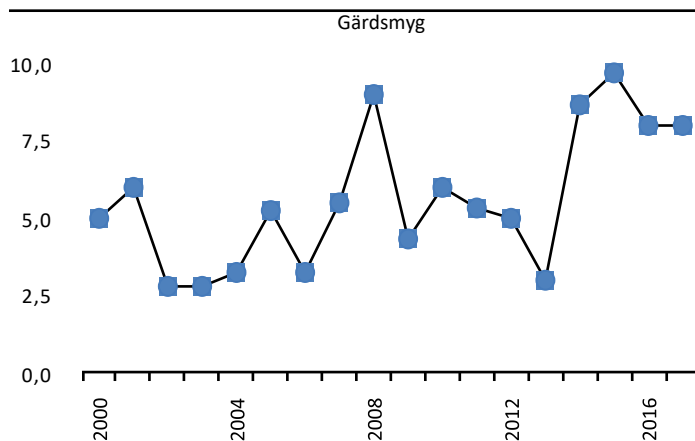

Rödvingetrasten har varit ganska stabil men har pendlat mellan 2,3 och 9,7. Efter 2011 har den dock visat små förändringar mellan åren. Trenden är svagt positiv.

Rödvingetrasten häckar i skogsmark över större delen av Sverige, men saknas nästan helt i Skåne, Blekinge, Halland och sydvästra Småland (Ottosson, U. m.fl. 2012).

Enligt den svenska övervakningen av fåglarnas populationsutveckling går det dåligt för arten. Där visas också att rödvingetrasten drar sig tillbaka norrut. Arten minskar i hela landet, men minskningen är tre gånger starkare i söder (Green, Haas & Lindström 2017).

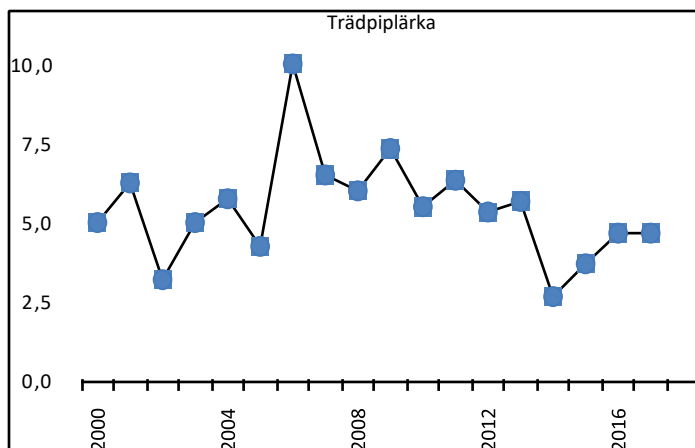
Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes* (5,6)

Gärdsmygen uppvisar för alla år en positiv trend. Däremot finns det några årsvariationer. Mellan 2008 och 2009 halverades summan. Gärdsmygen är känslig för kalla vintrar men milda vintrar visar sig snabbt i ökande antal.

Efter vintern 2008 - 2009 minskade beståndet med 60 % enligt Svensk Fågeltaxering (Green, Haas & Lindström 2017).

Trädpiplärka *Anthus trivialis* (5,4)

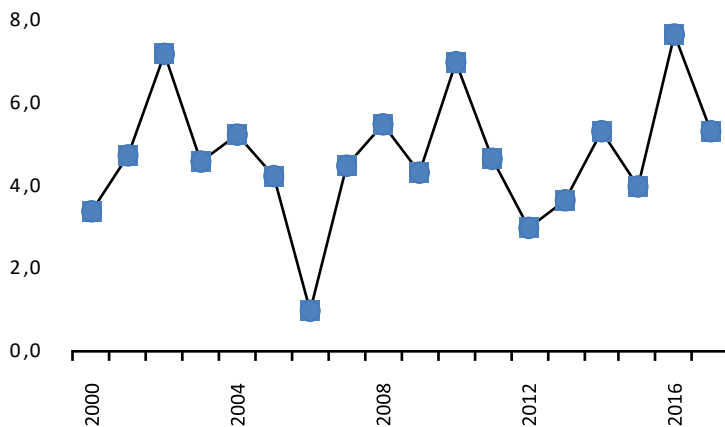

Trädpiplärkan har varit ganska stabil, även om en svagt nedgående trend kan ses. För hela Sverige har det varit en nedgång sedan 1980-talet (Green, Haas & Lindström 2017).

Trädpiplärkan är en av de vanligaste fåglarna i landet och hamnade som nummer sex med 2,4 miljoner par vid uppskattningen som gjordes 2008 (Ottosson, U. m.fl. 2012).

Rödhake *Erithacus rubecula* (4,7)

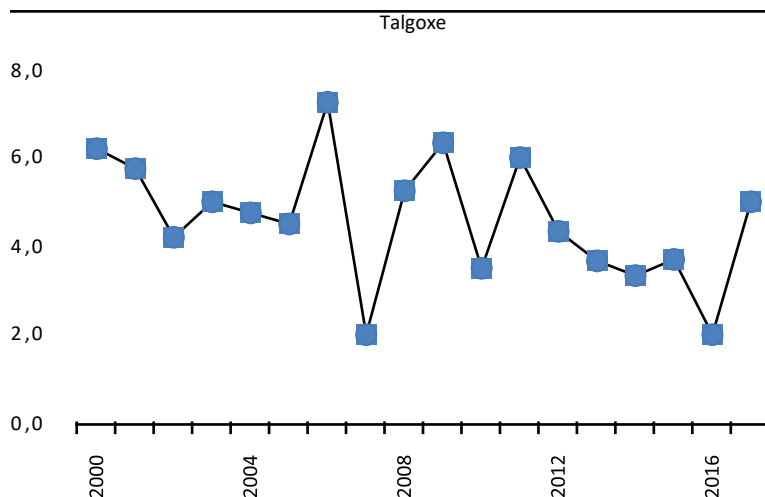
Rödhake

Rödhakens siffror har varit stabila under åren (frånsett 2006 med endast 1,0) och visar dessutom på en svagt positiv trend.

För hela Sverige är rödhaken en av de mest stabila arterna vad gäller det häckande beståndet. Däremot har den ökat stadigt som övervintrare sedan de kalla vintrarna i mitten av 1980-talet. Sannolikt beroende på de allt varmare vintrarna sedan dess. Om det är svenska häckande fåglar som övervintrar här, eller om de kommer längre österifrån, är inte känt (Green, Haas & Lindström 2017).

Talgoxe *Parus major* (4,6)

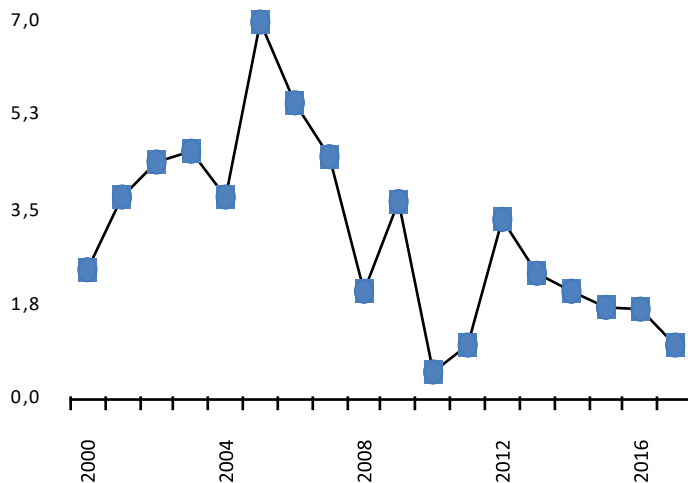

Talgoxen har pendlat mellan som lägst 2,0 och som mest 7,3 individer som medelvärde per år. Trenden är nedåtgående.

I motsats till den nedåtgående trenden i Liaskogen har talgoxen setts öka inom Svensk Fågeltaxering. Det är data från standardrutterna under perioden 1998-2016 som visar på en sentida populationsökning (Green, Haas & Lindström 2017).

Gulsparv *Emberiza citrinella* (3,1)

Gulsparv

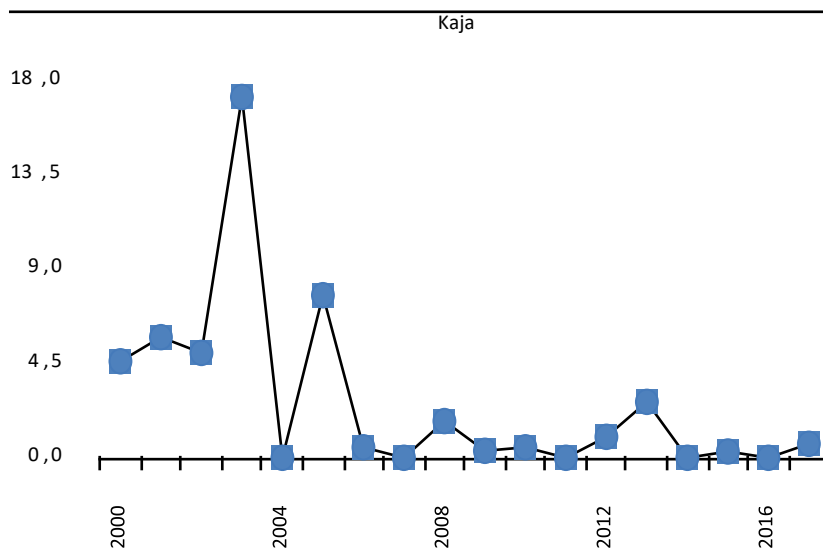
Totalt en nedåtgående trend för gulsparven. Gulsparven är i Liaskogen knuten till ytterområdet, i den öppna kantzonen till reservatet.

I hela landet har gulsparven minskat sedan lång tid och i Europa har artens antal halverats sedan 1980. I Sverige har minskningen i norr varit dubbelt så snabb som i söder (Green, Haas & Lindström 2017).

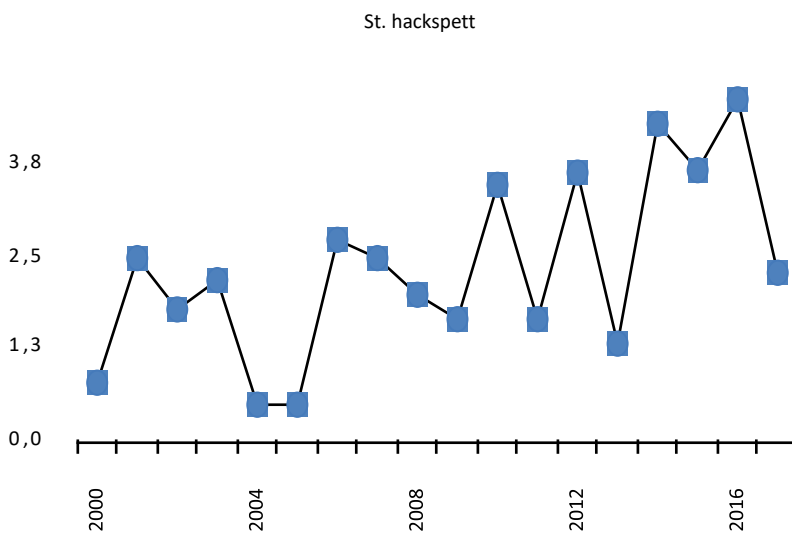
Gulsparv, foto Sven-Olof Eriksson

Kaja *Corvus monedula* (2,7)

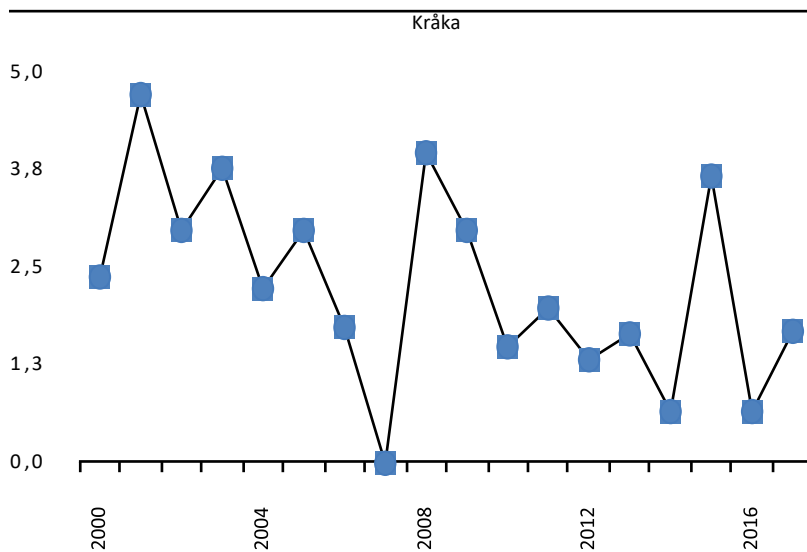
Kajan har de senaste tio åren endast uppträtt i enstaka antal varje år.

Större hackspett *Dendrocopos major* (2,4)

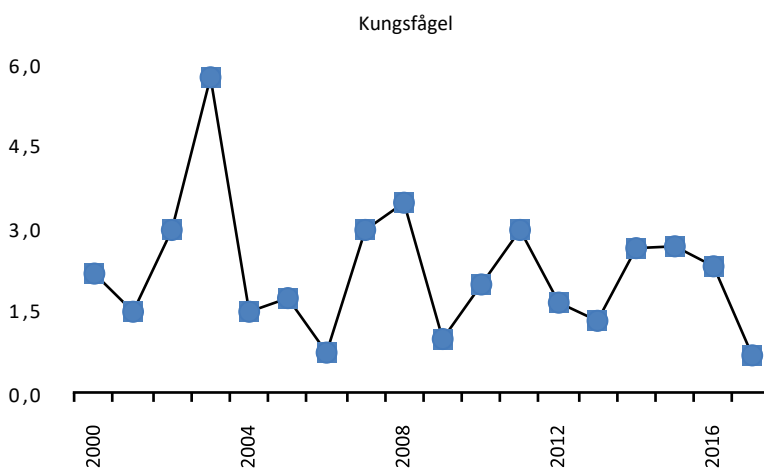
Större hackspetten visar en positiv trend för alla år. Den kan dock tydligt variera mellan åren. Tillgången på gran- och tallfrön styr överlevnaden särskilt vintertid.

Kråka *Corvus corone* (2,3)

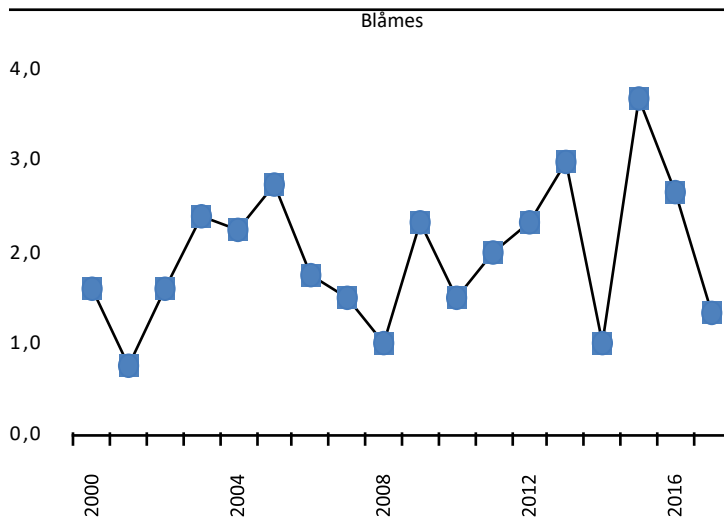
Kråkan visar en nedåtgående trend för hela perioden. Kråkans minskning gäller även övriga landet, en minskning som den delar med flera andra kråkfåglar. Enligt de s.k. standardrutterna är trenderna mest negativa de senaste 10 åren (Green, Haas & Lindström 2017).

Kungsfågel *Regulus regulus* (2,2)

Kungsfågeln uppvisar en svagt nedåtgående trend. Lägsta siffran var 2017 med totalt två individer (1+1) för de tre besöken (mv=0,7). Minskningen gäller även övriga Sverige.

Blåmes *Cyanistes caeruleus* (2,0)

Blåmesen visar en svag ökning, vilket stämmer väl med övriga landet.

Övriga arter

Här kommenteras några övriga arter som hamnar utanför ”20-listan” men som är knutna till Liaskogen eller är särskilt intressanta.

Skogsduva *Columba oenas*. Har minskat. Från att den under de första åren var årlig är den nu noterad kanske vartannat år. Artens häckningsområde är främst i södra delen av landet och når kanske inte så mycket längre norrut än vår kommun. Skogsduvan har under lång tid minskat men har ökat något efter 2000 (Green, Haas & Lindström 2017).

Gök *Cuculus canorus*. Under sju av åren har ingen gök noterats. Medelvärde för samtliga enskilda årens inventeringstillfällen är 0,6. Efter 2008 har göken varit mer frekvent förekommande och kanske en ökning är på gång. Göken har också under lång tid minskat i Sverige, men efter 2000 har den återhämtat sig något (Ottosson, U. m.fl. 2012).

Gröngöling *Picus viridis*. Noteras från punkterna nästan varje år (fyra år dock utan notering) med mellan 1-4 ex. Medelvärde för samtliga enskilda årens inventeringstillfällen är 0,5. Gröngölingen häckar främst i södra Sverige upp till våra breddgrader.

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*. Har noterats med färre antal de senaste tio åren. Detta motsätter resultat från Svensk Fågeltaxering som visar en ökning de senaste 15-20 åren (Green, Haas & Lindström 2017).

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*. Har från punkterna noterats tre år (2000, 2012, 2016) med sjungande. Lundsångaren är en sällsynt och oregelbunden fågel som inte är årsviss i Västmanland.

Gransångare *Phylloscopus collybita*. Gransångaren har noterats två gånger under åren (2002, 2016). Det finns två raser i Sverige, en nordlig *abietinus* och en sydlig *collybita*. Båda raserna ökar stadigt i landet, den sydliga mest. Det blir intressant att följa utvecklingen i vårt område, även om det i nuläget är oklart vilken av raserna som uppträder hos oss under häckningstiden.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*. Mindre flugsnapparen har noterats under nio av de arton åren och 2007 hördes två olika individer. En trolig gissning är att häckning sker regelbundet i Liaskogen.

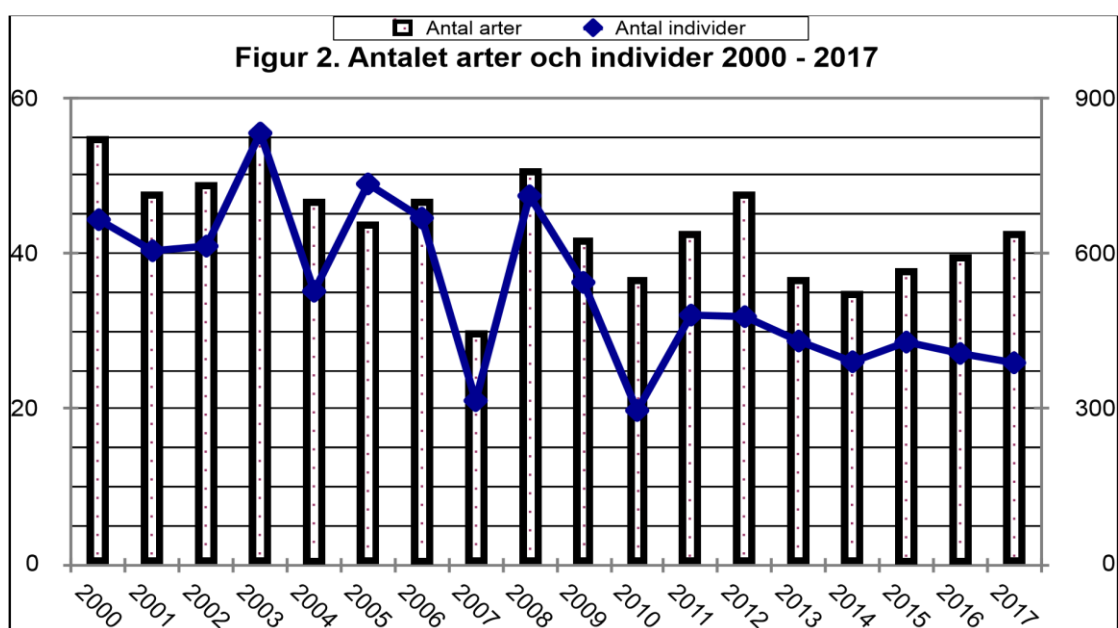
Mindre flugsnappare, foto Sven-Olof Eriksson

Referenser

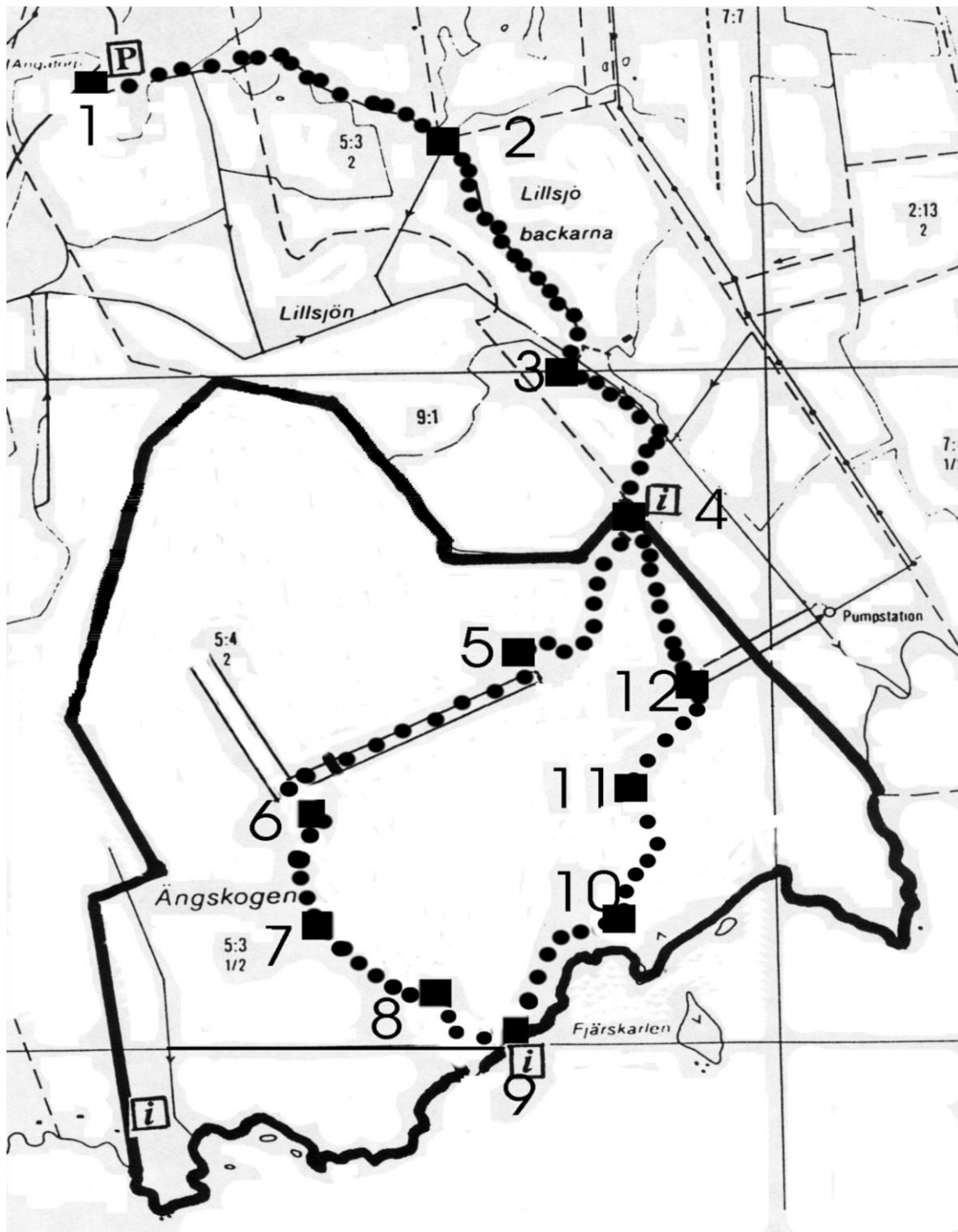
- Forslund, M. 2003. Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå. Skogsstyrelsens rapportserie nr. 2003:2.
- Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2017. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2016. Lunds Universitet.
- Ottosson, U. m.fl. 2012. Fåglarna i Sverige - antal och förekomst. SOF.

Tabell 1. Antalet besök, arter och individer de olika åren 2000-2017.

År	Antal besök	Antal arter	Mv arter/ tillfälle	Antal in- divider	Mv indivi- der/ tillfälle
2000	5	55	30	665	133
2001	4	48	31	605	151
2002	5	49	28	614	123
2003	5	55	32	832	166
2004	4	47	30	527	132
2005	4	44	28	734	184
2006	4	47	28	668	167
2007	2	30	25	316	158
2008	4	51	32	711	178
2009	3	42	31	544	181
2010	2	37	29	297	149
2011	3	43	29	481	160
2012	3	48	31	478	159
2013	3	37	26	431	144
2014	3	35	25	391	130
2015	3	38	28	429	143
2016	3	40	27	407	136
2017	3	43	30	389	130

Karta över Liaskogen med inventeringspunkter

Rapport från Birdwatch på Väringen.

Lennart Sandberg

Höstens höjdpunkt birdwatch skulle i år tillbringas på Väringen. Andreas och Linnea kom med båten på släp från Ekeby och den parkerades vid båtklubben för att vara redo att läggas i på morgonen innan morgonljuset kommit. Det är alltid lite kulet på höstmorgonen men inget busväder så turen ut på sjön var ok. Vi hade bett om lov att få stå på Sotaren. Därifrån har man bra utsikt mot alla väderstreck. Att landa båten tog lite tid då vinden inte ville samarbeta och vi tog det försiktigt för att inte skrapa båten allt för mycket. Viktiga saker lastades ur, kikare, tub och matsäck. Bra plats att skåda från sågs ut. Tyvärr var bästa platsen också den som var mest utsatt för vind. Så när allt var uppställt var det bara att vänta på det stora morgonsträcket.

Lennart och Andreas Sandberg på Sotaren, foto Linnea Jakobsson.

Bra sikt men när kommer sträcket? Det tog nog en halvtimme innan de första ringduvorna visade sig. Små flockar drog från Bläsåsen mot Liaskogen. Senare startade ett kraftigare sträck söder om Bläsåsen ner mot Käglan. Nu kom också bo/bergfink sträcket igång på samma rutt. Långa håll. Riktig prickskådning! Minst 3 kilometer. Fram mot tiosnåret började vinden att tillta och lä fick uppsökas oftare. Nu började det visa sig lite rovfågel. De kom ofta från Ringaby och tog höjd för att fortsätta över Käglan. Många ormvråkar, ett drygt 30-tal tog den här vägen. Även ett par fjällvråkar kunde ses. Sex havsörnar visade sig också och sparvhökar passade på att jaga i bo/bergfinksflockarna. Sjöfågel då? Jo, under en knapp halvtimme kom det främst grågäss från Hagabergshället

och drog västerut. Jan-Erik Malmstigen som stod vid Hagaberg räknade in 1000 gäss. Två mindre flockar av sädgäss kom men de flög Bläsåsen och söderut. Ett 20-tal vigg rastade nordväst om ön och de sedvanliga storskarvarna, ett 30-tal, höll sig där också. Ön besöktes av några talgoxar och blåmesar. En flock med ett 50-tal grönsiskor passerade ön, så gjorde även några tal- rödvinge- och björktrastar som var samarbetsvilliga och passerade så nära att dom kunde artbestämmas. Nötskrikorna var aktiva och for fram och tillbaka över Bläsåsen, minst ett 40-tal. Sex sånglärkor, tre ängspiplärkor och två skärpiplärkor passerade över våra huvuden.

Framåt ettsnåret var vi nöjda med dagen. Blåsten hade tilltagit, tretton grader och inget regn, bara lite nerkylda var det dags att hoppa i båten och köra hemåt.

Gubben på ön i väntan på fågelsträck, foto Linnea Jakobsson

**KALLELSE
till årsmöte**

Torsdagen den 1/2 2018

**Vi samlas i klubblokalen
vid pappersbruksmuseet
Frövi**

Välkomna

Från verksamheten

Den 17/9. Fågeltornets dag, som är den aktivitet som drar mest besökare, ca 30. De som besökte aktiviteten fick grillad korv och möjlighet att gå en tipspromenad.

Den 5/10. Sami Rahkonen besökte klubblokalen och visade bilder från Bergslagen. De 20-tal personer som kommit fick se fina bilder på fåglar, djur och landskapsbilder. Sami tar gärna sina bilder vid soluppgång eller i ruskväder för att få ”rätt ljus”. Det är många timmar som han lägger ner för att få rätt motiv. Många timmar tillbringas i bil för att ta sig till rätt plats men vad gör det när resultatet blir mycket bra. Foton på fåglar som vi kommer ihåg, förutom hans kända örnbilder, bilder på hackspettar, tjäder och ugglor. Djurbilder fick vi också se, behöver inte vara jägare för att uppskatta en bild på en älg med 19 taggar. Besök gärna hans sida på nätet www.srfoto.se.

Vi får önska Sami lycka till med sitt fotograferande.

Den 7/10 Euro Birdwatchday. Sex platser bevakades av åtta deltagare 8499 fåglar noterades, se artikel på annan plats i tidningen.

Den 14/10 utflykt till Kvismaren. Fyra deltagare följde med till Kvismaren. En något gråmulen dag med relativt god sikt. Tranorna hade lämnat sjön men grå/sädgässen var desto fler. Gott om änder i Rysjön, bla. 15 salskrakar. Tyvärr var hanarna ej utfärgade. Annars fick vi se havsörn, ormvråk, fjällvråk, blå kärrhök och sparvhökar.

Besök i Kvismaren av fågelskådare från klubben

Den 2/11 var det dags för den årliga träffen med ”Tjorven” som visade bilder från året 2016 i kronologisk ordning, med början från januari.

Vi hade en kall och snörik januari, och Torbjörn började med fina vinterbilder från Kilsbergen med bland annat strömstarar. Sedan besök vid Kvismaren för att se vilka fåglar som övervintrade där. Han fick fina bilder på gårdsmyg, skäggmesar och på det gamla havsörnsparret som häckar i omgivningarna. Några knölsvanar flög förbi och en hornuggla visade sig. En ensam trana spankulerade omkring i snön. Inne i Örebro övervintrade en snatterand i Svartån. Ute vid Oset visade sig en vattenrall som sprang så snön yrde om den, men fastnade fint på bild.

I februari kom gässen tidigt till Kvismaren trots att snön låg kvar, bilder på de 5 vanligast arterna. Torbjörn kunde också visa att sidensvansarna även äter nypon, i brist på annan föda. Fina bilder på stjärtmesar ute vid Oset. En hökuggla ute vid Katrinelund fastnade också på bild.

Sedan gjordes en tripp upp till Fläcktjärn i Dalarna där det blev fina bilder på gråspett och nötkråkor.

I mars blev det besök vid både Kvismaren och Tysslingen med starar som hoppade i snön, som fortfarande låg kvar, fina bilder på gäss och tofsvipor och på den sedvanliga stora mängden sångsvanar, 4450 st rapporterades den 20/3, vid Tysslingen.

Vid ett besök i Kilsbergen blev det fina bilder på berguv.

Sedan blev det ett uppehåll med fågelfoto på hemmafronten, för den 5/4 drog Torbjörn med fru till Spanien på 4 veckors avkoppling.

I mitten på maj, blev det besök ute vid Oset, där fotades, busksångare, mindre hackspett, vitkindade gäss och enkelbeckasiner.

Att Torbjörn också fotograferar fjärilar, svärmare och orkidéer har vi sett förut och det kan man förstå, närbilder på dessa blir fina färg-paletter.

I juni bar det av till Latorps ängar där det fanns gott om fjärilar. På bild fastnade bl.a. silverblåvinge, skogsnätfjäril, silversträckad pärlemorfjäril, vitfläckig guldinge, sälgskimmerfjäril, myrpärlemorfjäril olika gräsfjärilar samt en bastardsvärmare. Guckoskon fanns också där.

Mera orkidéer fick vi se från Lejakärret bl.a. Jungfru Marie nycklar, vitpyrola och kärrenknipprot.

Den planerade Ölandsresan i juli blev avbruten av ett larm om att apollofjärilar varit synliga vid Lofthammar och Torbjörn hittade dom och fick fina bilder på denna stora, vackra fjäril som är vanligast på Gotland. Resan gick vidare till norra Öland, där Torbjörn tittade på myrlejon och skogssandjägare i sanden. Han lyckades också att fotografera kartfjärilen. Nu i juli börjar de vadare som häckar längst uppe i norr att sträcka söderut, så vi fick se fina bilder på kustpipare, kärrensäppor och myrspov. Även på rödspoven, som häckar på Öland, för att visa skillnaden mellan de två arterna. Söderut på Öland hittade Torbjörn flera rara arter att fotografera såsom dvärgsparv, taigasångare, svartstrupig järnsparv, isabellastenskvätta och ökenstenskvätta.

I augusti och september blev det besök i Kvismardalen för att se den numera allt större ansamlingen av tranor, över 20 000 rapporterades. Detta plus de stora flockarna av gäss är mastigt att uppleva. Ägretthägrarna har ökat i antal i Sverige, ett par stycken uppehöll sig i om-rådet. Havsörnar är vanliga i området, men fram på senhösten hann Torbjörn få med 2 kungsörnar på bild, i övrigt fick vi se fina landskapsbilder från Kvismardalen. Kvällen avslutades med bilder på nötkråka från I3-området och med en stor varm applåd, som tack för mycket fina bilder och en mycket trevlig och givande kväll.

Julmarknad, Frövifors den 25-26/ 11.

Ja, så var den 17:e julmarknaden vid Frövifors avklarad och klubben har varit med alla gångerna. Antal besökare i år var nästan rekordartat med 2331 betalande + barn. Totalt med utställare och personal torde det ha varit omkring 2800 människor inne på området, inte så illa. Vi hade i alla fall tur med vädret, sol på lördagen och ingen blötsnö eller regn på söndagen.

Vår försäljning gick väl sådär, holkmarknaden verkar något mättad, men vykortet gick förhållande vis bra enligt resultatet nedan :

5 st Holkar 500 :-

2 st Stugor 240 :-

170 st Vykort 775 :-

3 st Böcker 150 :-

Summa : 1665 : - kr.

Vi får se om vi orkar med några år till, det vore kul.

Bosse Dahlström.

Glöm inte medlemsavgiften

Medlemskap i FFK erhålls genom att betala 75:- på pg. **484 16 67-1**.

Ungdomar 4-16 år 25:-. Familjemedlem 10:-.

Innehåll

EuroBirdwatch day 30/9 2017.....	37
Inventering av Liaskogen 2000 – 2017.....	40
Rapport från Birdwatch på Väringen.....	56
Från verksamheten.....	58

Försäljningsruta

Äldre Pandionnummer [Årg 1 (1985) samt nr 1-2 (1986) slut]. Pris 5 kr/st.

Årsrapporter [1985-1986] slut]. Pris 10 kr/st.

Miniförteckning över Lindesbergs kommuns fåglar 2005 (10 kr/ 5 st).

Dekal: 5 kr/st, 3st 10 kr.

Tygmärke: 10 kr.

Boken "Fågellivet i Lindesbergs kommun", Mats Andersson & Jan-Erik Malmstigen. Pris 60 kr (fåtal kvar).

Boken "Natur i Lindesbergs kommun", Mats Andersson. Pris 120 kr.

Medd Nr 13 "Fåglar i Lindesbergs kommun 1984-1993".

Medd Nr 15 "Hotade fåglar i Lindesbergs kommun."

Medd Nr 18 "Sällsynta fåglar i Lindesbergs kommun t.o.m. 1996", Jan-Erik Malmstigen.

Medd Nr 19 "Fågellivet i Sörbysjön", Thomas Haraldsson.

Medd Nr 20 "Fåglar vid Sällingesjön", Mattias Rudenvall.

Medd Nr 21 "Fåglar i Sjömosjön 1994-1996", Sven-Olof Eriksson.

Medd Nr 22 "Fåglar i Västvalla 1996", Ulf Jacobsson.

Medd Nr 23. "Fåglar i Lindesbergs kommun", Mats Andersson & Jan-Erik Malmstigen.

Medd Nr 24. "Fåglar i Lindesbergs kommun", Andreas Sandberg, Mattias Rudenvall, Tomas Haraldsson.

Medd Nr 25. "Fåglar i Lindesbergs kommun", Mats Andersson, Jan-Erik Malmstigen, Mattias Rudenvall

Medd Nr 26. Andersson, M & Malmstigen, J-E. 2000. Fåglar i Lindesbergs kommun 1984 - 1999. A4. 117s.

Medd Nr 27. Malmstigen, J-E. 2000. 15 år med Januariinventeringen 1985 - 1999. A4. 30s.

Medd Nr 28. Andersson, M & Malmstigen, J-E. 2001. Fåglar i Lindesbergs kommun 2000.

Medd Nr 29. Malmstigen, J-E. 2001. 15 år med Dygnsinventeringen 1985 - 1999. A4. 28s.

Medd Nr 30 Malmstigen J-E 2002. Fågelåret 2001 i Lindesbergs kommun. A5 16s.

Medd Nr 31 Malmstigen J-E 2003. Fågelåret 2002 i Lindesbergs kommun. A5 16s.

Medd Nr 32 Haraldsson T 2001. Rynninges fågelliv A4 17s.

Medd Nr 33 Malmstigen, J-E. 2004. Fågelåret 2003 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 34 Malmstigen, J-E. 2005. Fågelåret 2004 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 35 Malmstigen, J-E. 2006. Fågelåret 2005 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 36 Malmstigen, J-E. 2007. Fåglar i Lindesbergs kommun 1975 - 1983. A4, 40s.

Meddelandeserien kostar 10 kr/st

Kan köpas på våra inomhusmöten eller beställas genom kassören.

Program

2018	
Januariinventering, hela månaden.	Rapportera på Artportalen, Svalan, eller beställ pappersblankett av Mattias. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77
Lördag 13/1	Endagsinventeringen. Start midnatt och återsamling klubblokalen 15:00. Ansvarig Lennart Sandberg. Tel 070-603 15 73.
Torsdag 1/2	Årsmöte. Efter årsmötet visar medlemmarna sina egna bilder. Anmäl gärna till andershjerling@gmail.com, om du är intresserad av att visa bilder! Ansvarig Bo Dahlström. Tel. 0581-32213
Torsdag 1/3	Torbjörn Tjorven Andersson. Visar bilder från året 2017. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77
Ugglelyssnarvecka 16-25/3	Rapportera ugglor på Svalan eller till Lennart Sandberg, kontaktinfo se omslaget sid 2.
Lördag 24/3	Ugglekväll. Vi träffas vägskalet Svarttjärnsvägen/Gubbmossvägen kl 21. Koordinator WGS84 DD 59.65533, 15.49210. Ansvarig Lennart Sandberg Tel 070-6031573.
Lördag 7/4	Sjömosjön. Samling Frövi församlingshem kl. 7:30 alt. Sjömo 8:00 WGS84 DD 59.40149, 15.62003. Ansvarig Johan Andersson.
Lördag 28/4	Sörbysjön. Beckasinkväll med hopp om dvärgbeckasin. Samling plattformen Sörbysjön WGS84 DD 59.49969, 15.49736. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77
Tisdag 1/5	1:a maj-vakten. Bevakning vid olika lokaler. Ansvarig Jan-Erik Malmstigen.
Måndag 14/5	Aktuell fågelokal. Samling Näsby församlingshem kl 18. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77.
Fredag-Lördag 25-26/5	Dygnsinventeringen. Start fredag kl 17 och slut lördag kl 15. Ansvarig Lennart Sandberg Tel 070-6031573
Lördag 9/6	Nattfågellyssning. Samling Västvalla kl 21. WGS84 DD 59.41900, 15.60899. Ansvarig Lennart Sandberg Tel 070-6031573
Lördag 15/9	Fågeltornets dag 15/9 vid Hagaberg, mellan kl 10 och 14. Ansvarig Anders Hjerling. Tel. 072-305 86 90

**Månadsmötena hålls i klubblokalen vid pappersbruksmuseet,
Frövifors med start kl 19.00**